

Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент,
Кулаксіз Ц. С., студентка,
Юридичний факультет,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ВЗАЄМОДІЯ ПРАВА ТА МОРАЛІ ЯК РЕГУЛЯТОРІВ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Світова наукова думка виділяє важливе місце вирішенню питання про взаємодію права і моралі в системі соціонормативного регулювання. Оскільки ці два поняття та їх значущість є основою для встановлення правил поведінки у суспільстві, то актуальність даної теми підтверджується її важливістю для народу держави.

Дослідженням даної проблеми займалися ще у Давній Греції такі вчені як Сократ, Арістотель та Платон. Особливу увагу даній темі приділяли у своїх працях наші співвітчизники В. Бачинін, С. Сливка, О. Скакун, В. Копейчиков, М. Панов, Л. Луць та інші.

Для того, щоб прослідкувати вплив моралі і права на суспільство, слід розібрати визначення цих понять з наукової точки зору. Мораль – це система норм і принципів, що виникають із потреби узгодження інтересів індивідів один із одним і суспільством (класом, соціальною групою, державою) та спрямовані на регулювання поведінки людей відповідно до понять добра і зла, підтримуються особистим переконанням, традиціями, вихованням, силою громадської думки [1, с. 265]. Важливо зауважити, що мораль, охоплюючи майже всі сфери життя суспільства, жодну з них не в змозі регулювати самотійно. Поряд з нею завжди є право.

Внаслідок різноматних тлумачень поняття “права” різними вченими, даний термін є багатозначним, але, визначаючи право як соціального регулятора суспільних відносин, ми маємо на увазі саме об’єктивне розуміння. О. Ф. Скакун визначає право як систему норм (правил поведінки) і принципів, установлених або визнаних державою як регулятори суспільних відносин, які формально закріплюють міру свободи, рівності та справедливості відповідно до суспільних, групових та індивідуальних інтересів (волі) населення країни, забезпечуються всіма заходами легального державного впливу аж до примусу [1, с. 216]. Проаналізувавши вище зазначені поняття, ми помітили, що маючи безліч однакових рис, вони мають одну важливу спільну функцію - регулювати поведінку людей.

Взаємопов’язаність права та моралі як систем регулювання соціального життя обумовлюються їхнім спільним покликанням і метою забезпечувати гармонійний розвиток суспільства на основі загальнолюдських засад рівності, справедливості, гуманізму та

свободи[2, с. 364]. Основою тісної взаємодії права та моралі є побудова правового регулювання на базі моральних установ, фактивного поглинання правом прийнятих у суспільстві норм моралі.

Мораль є основою для ефективного і дієвого права. Так як мораль існує у свідомості людей, то право, засноване на ній, сприймається легко та не викликає заперечень. У випадку, якщо право не відповідає моральним приписам, то суспільство не буде сприймати таке право, буде постійне його ігнорування та порушення правових норм. На підтвердження даних слів, наведу приклад з науки: «Там, де право не захищає своїх громадян, відбувається «ампутація» моралі, що призводить до беззаконня та несправедливості. Історія цивілізації показує, що мораль також неможлива без права, оскільки немає моралі без свободи, а свободи-без правового забезпечення її гарантій» [3, с. 36].

Оскільки метою як правових, так і моральних норм є регуляція суспільних відносин, утвердження в житті людей загальнолюдських цінностей, принципів свободи і справедливості, то моральний вплив на індивіда і суспільство є необхідним. Проте це не може бути гарантом безпеки і блага. Право також не може в повній мірі гарантувати благополуччя і безпечне життя, але без нього ці аспекти будуть неможливими.

Правова регуляція життєдіяльності людини повинна органічно поєднуватися з моральною регуляцією. Під впливом моральних приписів право весь час удосконалюється та вчиняє прямий вплив на поведінку та вчинки людей, не зважаючи на те, що ця взаємодія є складною і іноді неоднозначною.

Аналізуючи вище зазначене, можна зробити висновок про те, що взаємодія права і моралі полягає у тісному взаємозв'язку щодо соціонормативного регулювання. У випадках, коли право не в змозі регулювати суспільні відносини наявними нормами, цю проблему можна вирішити, використовуючи моральні норми і навпаки. Існує необхідність вдосконалення соціальних регуляторів та підпорядкування їх демократичним і правовим стандартам. Тобто, необхідно виробити правові норми, які б змогли охопити якомога більше моральних засад і висловлювали волю не лише законодавця, а й народу.

Література

О. Ф. Скакун. Теорія держави і права: [підручник].- Харків: Консум, 2008. - 656 с.

Б. Геня. Право і мораль в системі соціонормативного регулювання. Публічне право - №2 (10). - 2013. - С. 362-368

З.О. К.Абросимова. Взаимодействие права и морали в современном российском обществе. - Москва: РГБ, 2003. - 192 с.